

OBJECTIONES.

116. Obiect. 1^a. Corruptibile et incorruptibile nequeunt esse unius substantiae. Sed anima intellectiva est incorruptibilis, aliae vero animae, scilicet sensitiva et vegetativa sunt corruptibiles. Ergo saltem in homine nequit unica anima admitti.

Resp. Dist. mai. nequeunt *directe* pertinere ad eamdem substantiam, *Conc.* nequit *incorruptibile* pertinere *reductive* ad substantiae corruptibilis praedicamentum, *subdist.* si sit completum in ratione speciei, *Conc. secus, Nego.* *Concedo primum membrum minoris, Distinguo secundum.* Anima sensitiva et vegetativa sunt corruptibles *per se, Nego; per accidens, subdist.* quando *formaliter* constant se solis, *Conc.* quando *virtualiter* continentur in anima intellectiva, *Nego et nego conseq. (1).* Potentias autem sensitivas et vegetativas, quum sint organicae, non remanere *actu* in anima separata a corpore, sed tantum *virtualiter* sicut in principio vel radice demonstrat S. Thomas 1. p. q. 77. a. 8.

Obiect. 2^a. Si anima humana esset incorruptibilis non esset eiusdem generis cum animabus leonis vel equi, quae sunt corruptibiles. Atqui dici debent eiusdem generis, quum homo sit animal. Ergo anima humana vel est corruptibilis vel est alia ab anima qua homo est animal.

Resp. Dist. sequel. mai. Si anima esset *directe* sub praedicamento physico substantiae, anima non esset eiusdem generis physici in homine, leone vel equo, *Cone.* si anima est *reductive* sub praedicamento substantiae, *Nego.* *Contrad. min.* debent dici eiusdem generis *reductive, Conc. directe, Nego suppositum. Nego cons.* Dixi sub eodem genere physico reductive, quia corruptibile et incorruptibile posse esse *directe* sub eodem genere logico constat ex dictis in Logica de praedicamento logico substantiae n. 84, ubi divisa est substantia in *corpoream* et *incorpoream* (2).

Obiect. 3^a. Genus sumitur a materia, differentia vero a forma. Sed in homine differentia *rationalis* sumitur ab anima intellectiva, *animal* vero dicitur de homine ex hoc quod habet corpus animatum anima sensitiva. Ergo anima intellectiva comparatur ad corpus animatum anima sensitiva, ut forma ad materiam seu ut actus ad potentiam ac proinde realiter distinguuntur.

Resp. Dist. mai. Genus sumitur a materia et differentia a forma, hoc sensu quod materia sit *principium proximum*, a quo sumitur genus et forma sit *principium proximum* a quo sumitur differentia, *Nego.* hoc sensu quod in substantiis compositis ex materia et forma materia

(1) Cfr. S. Th. 1. p. q. 76. a. 3. ad 1. et qq. dd. De Anima art. 11. ad 13.
(2) Cfr. S. Th. 1. p. q. 76. a. 3. ad 2. et qq. dd. De Anima art. 11. ad 14.

QUAESTIO XIV. - UNITAS FORMAE SUBSTANTIALIS IN VIVENTE 391

sit *principium remotum seu radicale* a quo sumitur genus, forma vero sit *principium remotum seu radicale* a quo sumitur differentia, *Conc. Contradist. 1. partem minoris;* tamquam a principio *remoto seu radicali, Conc.* tamquam a principio *proximo, Nego. Dist. 2. partem minoris:* si animal sumitur ad modum *totius potentialis, Nego.* si animal sumitur ad modum *partis in toto integrali quidditativo, subdist.* ad modum *partis logicae, Conc.* ad modum *partis physicae, Nego* (cfr. Logic. mai. Thes. 5.). *Dist. cons.* anima intellectiva comparatur ad corpus animatum anima sensitiva, ut actus ad potentiam in ordine logico, *Conc.* in ordine reali, *Nego.*

Obiect. 4^a. Si tres animae identificarentur in homine, in quacumque corporis humani parte esset una deberet esse alia. Atqui hoc non contingit, quum in ossibus ex. gr. sit tantum anima vegetabilis. Ergo.

Resp. Dist. sequel. mai. In quacumque parte est una deberet esse alia secundum essentiam, *Conc. secundum virtutem seu potentiam proxime operativam, Nego. Contrad. min. Nego conseq. Cfr. S. Th. qq. dd. De Anima art. 11. ad 20.*

Obiect. 5^a. Actus inter se pugnantes nequeunt eidem animae simul inesse. Atqui actus appetitus sensitivi saepe pugnat cum actu appetitus rationalis. Ergo anima sensitiva differt realiter ab anima rationali in homine.

• Resp. Dist. mai. Actus inter se pugnantes non possunt eidem animae inesse *immediate, Conc. mediantibus* diversis potentiis, *subdist.* si contrarietas habeatur in ratione principii effectivi, *Conc.* si habeatur ratione obiecti seu termini, *Nego. Contrad. min. Nego conseq.* Ex hac difficultate sequitur identitas *principii remoti quo operationis.* Si enim ipsum principium remotum esset diversum, homo non posset experiri pugnam inter superiore et inferiore partem sui. Idcirco difficultas retorqueri potest in adversarios.

Reliquas obiectiones proponemus quum agemus de unione animae humanae cum corpore.

QUAESTIO XV.

DE POTENTIIS OPERATIVIS.

117. Potentia activa definitur ab Aristotele « *Principium transmutandi aliud in quantum est aliud* » (Metaph. lib. 5. Cap. 12. et Lib. 9. Cap. 2.); et a S. Thoma « *Principium agendi in aliud* » (1. p. q. 25. a. 1.). Quare potentia activa revocatur ad genus causae efficientis.

Potentia passiva definitur ab Arist. (l. c.) « *Principium transmutandi seu ut transmutetur ab alio, in quantum est aliud* »; et a S. Thoma: « *Principium patiendi ab alio* ». Potentia passiva revocatur ad genus causae materialis seu receptivae.

Potentia activa denotat perfectionem, **Potentia passiva** imperfectiōnem. « Unumquodque secundum quod est actu et perfectum est principium activum alterius. Patitur autem unumquodque secundum quod est deficiens et imperfectum. » S. Th. 1. p. q. 25. a. 1.

Nota. Ne cui contradictoria videatur haec divisio potentiarum operativarum in activas et passivas; nam omnis potentia quae operatur est activa, notandum est hanc divisionem non desumi ex parte operationis sed ex parte modi quo potentia operativa se habet ad suum obiectum. Si enim ita operatur, ut transmutet obiectum, est potentia operativa activa. Si autem ita operatur, ut debeat immutari ab obiecto, ad hoc ut possit elicere suam operationem immanentem, est potentia passiva. Quare potentiae vegetativae sunt activae; potentiae autem sensitivae sunt passivae. Conferatur omnino locus S. Thomae (qq. dd. de Veritate q. 16. a. 1. ad 18).

THESIS XXVIII.

In ente creato potentiae operativae realiter distinguuntur
ab essentia (1).

PROBATUR.

I. Sicut esse seu subsistere est ultima actualitas substantiae, ita operari est ultima actualitas potentiae operativae. Sed ultima actualitas unius eiusdemque nequit esse nisi unica. Ergo si substantia et potentia operativa essent unum et idem realiter, etiam esse et operari deberent esse unum et idem. Atqui tantum in Deo esse et operari sunt unum et idem, in creaturis vero minime, sed istis contingit accidentaliter et mutabiliter operari. Ergo etiam potentia operativa esse debet accidens substantiae operativae.

II. Potentiae animae aliae sunt actus corporis, ut vegetativae et sensitivae, aliae sunt immateriales ut intellectus et voluntas, aliae aliis dominantur, ut superiores inferioribus. Atqui quae habent praedicata opposita nequeunt distingui ab invicem tantum ratione. Ergo.

III. Anima per suam essentiam est forma corporis. Atqui facultates intellectivae nequeunt esse actus corporis, secus non possent elicere operationem immaterialis. Ergo distinguuntur realiter ab essentia animae.

Dices contra hoc argum. et contra ipsam thesim: Si potentiae fluenter ab essentia animae, principiatum esset perfectius et immaterialius suo

(1) Cfr. S. Th. 1. p. q. 77. a. 1.

principio. Nam intellectus non potest esse actus corporis, dum anima ex qua fluit est forma corporis. Atqui esse omnino separatum a materia est perfectius et immaterialius quam informare materiam. Ergo.

Resp. Dist. mai. Intellectus non potest esse actus corporis unice propter perfectionem spiritualitatis, *Nego*; propter perfectionem spiritualitatis coniunctam cum imperfectione accidentis, *Conc.* **Dist. min.** perfectius est esse separatum a materia quam esse actum corporis, si separatio a materia procedat unice a perfectione immaterialitatis, *Conc.* si procedat ab imperfectione accidentis, *Nego et nego conseq.*

Forma illa quae medium tenet locum inter formas materiales quae nequeunt subsistere extra materiam et formas perfecte immateriales quae tamquam essentiae completae subsistunt extra materiam sicut angeli, est imperfectissima inter formas immateriales, quum participet de imperfectione formarum materialium. Nam licet sit spiritualis et subsistens, tamen ob suae immaterialitatis imperfectionem potest esse actus corporis elevando corpus ad suum esse, ut ita unita corpori subsistat in specie completa nec totaliter comprehendatur a corpore, utpote elevans illud. Iamvero inter formas accidentales dari nequit haec triplex classis formarum, ita ut detur aliqua forma accidentalis, quae sit simul actus corporis et immaterialis ac proinde non totaliter comprehensa a corpore. Nam forma accidentalis habet esse per subiectum a quo totaliter dependet in essendo, unde eo ipso quod est actus compositi, erit forma materialis dependens in esse a subiecto materiali. Quapropter licet intellectus et voluntas animae humanae nequeant esse actus corporis, tamen non sunt spiritualiores anima humana, sed ideo debent immediate subiectari in anima et non in composito, quia sunt accidentia quae dependent in suo esse a subiecto. Dum contra anima humana non pendet in suo esse a materia neque a corpore, quod elevat ad esse suum (1).

IV. Quum anima sit actus, si potentiae operativae identificarentur cum eius essentia, quemadmodum anima est semper in actu, ita semper operaretur omni operatione sua immanentem. Atqui hoc est falsum. Ergo etc.

Neque dicas cum Scoto animam quatenus est actus formalis esse in actu primo, qui potest transire in actum secundum. Nam ideo potentiae operativae possunt transire ab actu primo ad actum secundum quia, quum sint distinctae ab essentia, possunt habere statum et ordinem potentiae ad ulteriorem actum (2).

V. Potentia et actus dividunt ens et quodlibet genus entis; et ideo

(1) Cfr. S. Bonaventuram (in II. Sent. Dist. 25).

(2) Cfr. S. Th. 1. p. q. 77. a. 1. cum comment. Cajetani, qui Scotti obiectiones dissolvit.

necesse est ut ad idem genus referatur aliqua potentia, ad quod refertur eius actus. Si igitur actus non est in genere substantiae, oportet ut potentia quae ordinatur ad huiusmodi actum nullatenus sit in genere substantiae. Porro operatio creaturae est in genere accidentis. Ergo etiam potentia operativa esse debet in genere accidentis.

Operationem creaturae esse in genere accidentis 1° manifestatur ex eo quod operationes mutabiliter contingunt creatis substantiis iam existentibus; 2° confirmatur ex eo quod operatio, cum in sua ratione importet puram perfectionem actualitatis, est enim ultima actualitas potentiae operantis quatenus operantis; si esset in genere substantiae, esset pura perfectio subsistens quae necessario identificatur cum ipso esse per se subsistente. Atqui hoc est proprium operationis Dei, quae cum Divino esse identificatur.

Hoc etiam argumentum impetratur a Scoto, cuius cavillationes dissolvit Caietanus in Comment. in l. c. S. Thomae. Et sane effatum, cui innititur obiectio Scotti: *potentia et actus sunt in eodem genere*, intelligendum est non de quocumque subiecto recipiente aliquem actum, sed de potentia quae essentialiter et ex ipsa natura est ordinata ad aliquem actum, ita ut ab eo *specifetur*. Unde non sufficit quaecumque receptio vel habitudo potentiae ad actum; sed propriae potentiae ad proprium actum, sine ordine ad quem potentia neque concipi neque existere posset. Huiusmodi potentia vocatur *potentia per se*. Dum contra subiectum aliquod susceptivum alicuius actus diversi generis vocatur *potentia per accidens*. Difficultas igitur Scotti fundatur in confusione potentiae *per se* cum potentia *per accidens*.

OBJECTIONES.

119. Obiect. 1^a. In omni ente creato principium essendi est idem cum principio operandi. Atqui essentia est principium essendi. Ergo essentia est principio operandi, et ideo potentia operativa non distinguitur ab essentia.

Resp. Dist. mai. Principium essendi creaturae est idem cum principio operandi *remoto et ut quo*, *Conc.* cum principio operandi *proximo*, *Nego*. *Contrad. min.* essentia est *principium quo* remotum operandi, *Conc.* est *principium quo proximum*, *Nego*.

Obiect. 2^a. Differentiae essentiales non sumuntur ab accidentibus. Atqui differentiae sensibilis et rationalis sumuntur a sensu et intellectu. Ergo sensus et intellectus non sunt accidentia.

Resp. Dist. mai. Differentiae essentiales non constituuntur ab accidentibus, *Conc.* Non cognoscuntur per accidentia, *Nego*. *Contr. min.* haec differentiae sumuntur a sensu et intellectu tamquam a manifestatibus earum, *Conc.* tamquam a constitutis, *Nego*. *Nego cons.*

Obiect. 3^a. Si anima esset distincta a suis potentiis, posset intelligi sine illis. Atqui non potest. Ergo.

Resp. Dist. mai. ab intellectu simpliciter apprehendente, *Conc.* ab intellectu componente et dividente, *Nego*. *Contr. min.* *Nego cons.* Nam intellectus nequit cum veritate negare animae suas facultates.

Obiect. 4^a. Si potentiae sensitivae et intellectivae essent accidentia, anima diceretur intelligere et sentire per accidens. Atqui anima humana non intelligit neque sentit per accidens ita ut possit aliter operari. Ergo.

Resp. Dist. mai. Si sumatur ipsum principium remotum intlectionis, *Nego*. Si sumatur principium proximum, *Subdist.* diceretur sentire et intelligere per accidens *proprium*, *Conc.* per accidens *contingens*, *Nego*. *Contr. min.* *Nego cons.* Cfr. Log. nn. 195. 197.

Obiect. 5^a. Potentiae dicuntur partes animae. Atqui partes rei constituent ipsam rem. Ergo.

Resp. Dist. mai. dicuntur partes *essentialis* animae, *Nego*; partes *potestivae seu potentiales*, *Conc.* *Contr. min.* *Nego cons.*

Obiect. 6^a. Anima est nobilior quam forma *accidentalis*. Sed forma *accidentalis* est sua virtus, cum non agat per aliud. Ergo etiam anima est sua potentia.

Resp. Conc. mai. *Dist. min.* est virtus *instrumentalis* animae, *Conc.* est virtus *principalis*, seu principium *primum operationis*, *Nego*. Ex his quae de accidentibus diximus satis intelligitur potentias operativas esse virtutes animae in qua subiectantur.

Obiect. 7^a. Si potentiae distinguenter ab essentia animae, ab una et simplici essentia prodiret multitudine potentiarum. Atqui ab uno simplici non potest multitudine dimanare. Ergo.

Resp. Dist. mai. Multitudine prodiret ab una essentia *absolute considerata*, *Nego*; *relative considerata* i. e. secundum varias relationes reales ad varias potentias, *Conc.* *Dist. min.* efficienter, *Nego*; per resultantiam, *Subdist.* si sit actus in omni ordine purus, *Conc.* si sit actus relative purus, *Nego*. *Nego cons.*

THESIS XXIX.

Potentiae operativae specificantur a) per actus, tamquam per causas formales seu intrinsece constituentes potentias operativas in actu; b) per obiecta vero formalia, tamquam per principia extrinseca seu causas efficientes aut finales.

PROBATUR.

120. Quoad 1.um Quum potentia quaelibet in quantum huiusmodi determinetur per actum, ad quem transcendentaliter ordinatur, necesse est ut ab eo *specifetur* tamquam per causam formalem et intrinsecam.

Iamvero actus proprius potentiae operativa, in quantum operativa, est operatio seu actio sibi correspondens. Ergo potentia quaelibet operativa specificatur per actum sibi respondentem, tamquam per causam formalem seu intrinseco constituentem potentiam operativam quā talem.

Quoad 2.um Operatio nequit esse, nisi sit determinata, nequit autem esse determinata nisi versetur circa aliquod obiectum, ad quod se habeat vel tamquam ad terminum seu finem, si sit operatio potentiae activae (ut augmentatio terminatur ad debitam quantitatem), vel tamquam ad principium seu causam extrinsecus moventem, si sit operatio potentiae passivae (ut visio determinatur ab actione corporis luminosi). Iamvero aliquid specificatur ab extrinseco per id, per quod determinatur ad esse tamquam per causam efficientem vel finalem, quum omne agens ad hoc agat ut similitudinem suam in aliud inducat, et « omne, cuius esse non est nisi propter finem aliquem, habet modum sibi determinatum ex fine ad quem ordinatur, sicut serra est huiusmodi et quantum ad formam et quantum ad materiam, ut sit conveniens ad finem suum, qui est secare » (1). Ergo operatio specificatur ab obiecto.

Quum igitur potentia operativa specificetur ab operatione, operatio autem specificetur ab obiecto, patet potentias operativas specificari ab operationibus suis tamquam a causa formal, ab obiecto autem, tamquam a principio extrinseco se habente ad eas, si sint passivae, ut causa efficiens, si sint activae, ut causa finalis.

Hanc autem specificationem potentiae procedere ab obiecto non materialiter sed formaliter accepto, patet ex eo quod obiectum formale dicitur obiectum secundum eam rationem seu formalitatem acceptum secundum quam *per se* attingitur a potentia operativa. Iamvero aliquid specificatur per id, quod *per se* non per *accidens* attingitur ab ipso. Ergo virtus operativa specificatur ex obiecto formaliter et non materialiter tantum accepto. Idecirco S. Thomas (2) ait: « Non quaecumque diversitas obiectorum diversificat potentias animae, sed differentia eius, ad quod *per se* potentia respicit, sicut sensus *per se* respicit passibilem qualitatem, quae *per se* dividitur in colorem, sonum et huiusmodi, et ideo alia potentia sensitiva est coloris, scilicet visus, et alia soni, scilicet auditus. Sed passibili qualitati aut colorato accedit esse musicum, vel grammaticum, vel magnum et parvum, aut hominem vel lapidem, et ideo penes huiusmodi differentias potentiae animae non distinguuntur ».

(1) S. Th. qq. dd. de Verit. q. 15. a. 2.

(2) 1. p. q. 77. a. 3.

OBJECTIONES.

121. Obiect. 1^a. Idem obiectum pertinet ad diversas potentias. Atqui specificativum alicuius potentiae non potest esse commune diversis potentiiis. Ergo potentiae non specificantur ab obiecto.

Resp. Dist. mai. Idem obiectum secundum diversas formales rationes acceptum, *Conc.* secundum eamdem rationem, *Nego.* *Contr. min.* *Nego cons.*

Obiect. 2^a. Quaedam obiecta diversa et propria diversarum potentiarum, (ex. gr. color qui est obiectum proprium visus et sonus qui est obiectum proprium auditus) sunt simul obiectum proprium tertiae cuiusdam potentiae (sic color et sonus pertinent ad potentiam, quae dicitur sensus communis). Atqui si diversa obiecta pertinent simul ad diversas potentias et ad unam communem, potentiae non distinguuntur per obiecta formalia, quia id quod est causa distinctionis in uno, debet esse causa distinctionis in omnibus. Ergo potentiae non specificantur per obiecta formalia.

Resp. Dist. mai. Diversa obiecta diversarum potentiarum sunt simul obiectum proprium tertiae cuiusdam potentiae eiusdem perfectionis et sub eadem ratione formal, *Nego.* superioris perfectionis et sub diversa seu universaliori ratione formal, *Conc.* *Contr. min.* et *Nego cons.* Sensus communis est perfectior sensibus exterioribus et habet pro obiecto ipsum genus passibilis qualitatis, singuli autem sensus exteriores habent pro obiecto aliquam speciem passibilis qualitatis, quae tamen se habet ut genus intermedium ad species infimas. Sic color qui est obiectum proprium visus se habet ut genus intermedium ad varias species colorum, sonus se habet ut genus intermedium ad varias species sonorum etc.

Obiect. 3^a. Contrariorum est eadem potentia, sicut visus est albi et nigri. Atqui si eadem potentia respicit contraria obiecta, potentiae non specificantur per actus et obiecta. Ergo.

Resp. Dist. mai. Contrariorum est eadem potentia, si communis ratio contrariorum sit obiectum formale talis potentiae, *Conc.* *secus,* *Nego.* *Contr. min.* et *Nego cons.*

Obiect. 4^a. Facultates organicae sunt in diversis organis. Atqui potentiae, quae sunt in diversis organis diversificantur ratione organorum. Ergo distinctio potentiarum procedit ab organis, non ab obiecto.

Resp. Dist. mai. Facultates organicae sunt in diversis organis ita ut organa ordinentur ad potentias, ut materiale ad formale, *Conc.* ita ut potentiae sint propter organa, *Nego.* *Contr. min.* *Nego cons.* Quamvis in ordine cognitionis nostrae et generationis, quae procedunt ab imperfecto ad perfectum, priora sint organa, utpote sensibilia per se; tamen ordine dignitatis et intentione naturae, potentiae sunt priores

organis et se habent ad ea ut forma ad materiam et ut finis ad ea quae sunt ad finem (1).

Obiect. 5^a. Nihil specificatur per id quod est posterius et extrinsecum. Atqui actus est posterior potentia, obiectum autem est extrinsecum. Ergo potentiae operativae non specificantur per actus et obiecta.

Resp. Dist. 1. membr. maioris. Nihil specificatur per id quod est posterius tum secundum esse, tum secundum intentionem, *Conc.* quod est posterius secundum esse, sed est prius secundum intentionem, *Nego.* **Dist. 2. membr. maioris.** Nihil specificatur per id quod est extrinsecum et non est principium vel finis, *Conc.* quod est extrinsecum et est principium vel finis, *Nego.* *Contrad. min. Nego cons.* Solutio patet ex dictis in demonstratione Thesis.

THESIS XXX.

Tres sunt potentiae operativae propriae viventis vegetativi, nempe augmentativa, nutritiva, generativa.

PROBATUR.

122. Potentiae operativae specificantur, mediantibus actibus, per obiecta formalia (sicut demonstravimus in Thesi 29). Iamvero, quum viventis vegetativi propria operatio sit movere seipsum quoad executionem motus vel in bonum sui tantum, vel etiam in bonum speciei (sicut demonstravimus in Quaest. XIII); sub triplici respectu potest huiusmodi bonum attendi: 1. *quatenus vegetans adsequatur debitam quantitatem*, 2. *quatenus conservetur in esse et in debita quantitate*, 3. *quatenus perpetuetur eo modo, quo potest perpetuitatem adsequi*, nempe quamvis non in seipso individuo, quod corruptibile est, tamen in sua specie per productionem aliorum individuorum eiusdem speciei.

a) Ad adsecutionem debitae quantitatis ordinatur virtus augmentativa quae definiri potest: «Principium, quo vivens potest ex alimento adsequi maiorem quantitatem». Huius potentiae operatio, videlicet *augmentatio*, ita definitur a Sylvestro Mauro (2). «Aggeneratio novae substantiae quantae, ut quanta est, facta ex alimento introsuscepto, virtute formae, ad acquirendam debitam magnitudinem».

b) Discrimen inter augmentum corporum viventium et non viventium ex tradita definitione appareat. *Viventia* enim augentur per introspectionem alimenti, quod virtute formae convertitur in eorum substantiam. *Non viventia* autem augentur per aggregationem partium

discretarum, quae simul uniuntur ad efformandam maiorem massam. Sic augetur massa aquae ex guttis. Ad ignem quod attinet, hic neque est specialis substantia, neque in combustionē proprie nutritur; quia cum nova materia combustibilis apponitur, haec non conservat ignem in praecedente materia accensum sed ex ea resultat novus ignis numero diversus a priori.

c) Ad conservationem in esse et in debita quantitate ordinatur virtus nutritiva, quae ex Aristotele definiri potest: «Principium, quo vivens per conversionem alimenti in suam substantiam conservare potest seipsum reparando partes deperditas». Cfr. S. Thom. (1. p. q. 119. a. 1.). Huius potentiae operatio, videlicet *nutritio*, ita definitur a Sylvestro Mauro (l. c. quaest. 34). «Reparatio partium deperditarum per introspectionem alimenti eiusque conversionem in substantiam aliti».

d) Ad perpetuandam speciem ordinatur virtus generativa, quae definiri potest: «Principium, quo vivens potest producere aliud vivens sibi simile, et quadammodo coniunctum». Huius potentiae operatio seu *generatio* definitur: «Origo viventis a vivente, principio coniuncto, in similitudinem naturae» (1). Quidam hisce verbis addunt verba *per se* vel *vi productionis* ad ostendendum requiri ad generationem viventium, ut principium coniunctum sit ex se seu *naturaliter* ordinatum ad productionem viventis eiusdem speciei. Caeteroquin si verba *ex principio coniuncto* stricte sumantur non est necessaria huiusmodi additio.

e) Discrimen inter generationes viventium et non viventium. Ex tradita definitione appetit generationem non viventium esse ordinis essentialiter inferioris generatione viventium. Haec enim ex intrinseco producunt aliiquid sibi simile in specifica natura. Non viventia autem ex extrinseco producunt aliiquid extrinsecum, cum quo conveniunt quidem in genere corporis non viventis, non autem in eadem specie. Per actionem enim agentium naturalium ex elementis resultant mixta inanimata, ex quibus iterum vi agentium naturalium resultant vel corpora elementaria, vel alia mixta. Idecirco S. Thomas (2) *tria discrimina adsignat inter generationem viventium et non viventium*; ait enim: «Dicendum quod cum generatio sit communis omnibus corporibus corruptilibus; tamen corporibus animatis est specialis modus generationis, et propter hoc etiam habent specialiter inter alias vires animae vim generativam. In viventibus enim *primo* ex generante deciditur aliiquid, quod est sufficiens ad generationem quantum ad principium activum et passivum... Et ideo sequitur *secundum*, scilicet quod generatio est per modum exitus a generante, quod non est in generatione inanimatorum. *Tertium* autem est, quod generatum exiens

(1) Cfr. S. Th. qq. de Anima a. 13. ad 6.

(2) Quaest. Philos. Vol. 3. q. 35.

(1) Cfr. 1. p. q. 27. a. 2.

(2) Cfr. S. Th. in III. Sent. Dist. 8. q. 1. a. 1.

« a generante, in principio generationis adhaeret ei, et est in eo vel per contactum vel per consolidationem, ut patet in fructibus, qui colligantur plantis ».

Corollarium. *Potentia generativa aliis duabus antecedit.* Nam 1. ordinatur ad bonum speciei, quod est perfectius et divinius, quam bonum individui; 2. tunc evolvitur, quum vivens perfectionem sibi debitam fuerit assequutum; 3. utitur, tamquam ministris, potentis augmentativa et nutritiva; 4. extenditur ad corpora exteriora, quae generans extra se in sui specificam similitudinem producit (1).

OBJECTIONES.

123. Obiect. 1^a. In assignandis potentis viventis vegetativi, recentendae sunt eae, quae omni vegetabili convenient. Atqui virtus generativa non convenit omni vegetabili. Ergo male adsignatae sunt tres potentiae.

Resp. *Dist. mai.* recensendae sunt eae, quae convenient omni vegetabili *perfecto* in suo genere, *Conc.* etiam vegetabili *imperfecto*, *Nego*. *Contrad. min.* virtus generativa non convenit omni vegetabili *perfecto*, *Nego*. non convenit quibusdam imperfectis vegetabilibus, *Transeat*, vel *Omitto*. Dixi *transeat*, quia ex recentioribus inventis, optime a claro naturalista Pasteur vindicatis, resultat omnia prorsus viventia reproduci per generationem a viventibus eiusdem speciei quamvis modus reproductionis non sit aequalis in omnibus.

Obiect. 2^a. Potentiae communes non viventibus non sunt vitales. Sed potentia generandi est communis etiam non viventibus. Ergo non est vitalis.

Resp. *Conc. mai. Dist. min.* secundum rationem essentialiter diversam, *Conc.* secundum eamdem prorsus rationem, *Nego*. Nam *generatio*, de qua hic est sermo, est ea cui competit definitio in Thesi allata. Quae definitio non competit generationi non viventium, ad quam proinde non requiritur specialis potentia in generante, sed sufficient qualitates alterativa.

Obiect. 3^a. Potentia augmentativa, nutritiva et generativa dicuntur vires naturales, earumque operationes dicuntur similiter naturales. Sed potentiae et operationes animae excedunt vires et operationes naturales. Ergo hae potentiae non sunt propriae animae.

Resp. *Dist. mai.* dicuntur *naturales*, quia procedunt a natura viventis tamquam *a principio quo remoto*, *Conc.* dicuntur *naturales* quia sunt eiusdem rationis cum operationibus non viventium, *subdist.* quatenus habent et finem et speciem prorsus determinata a natura, *Conc.* sub aliis respectibus, *Nego*. *Contrad. min.* potentiae et operationes animae

(1) S. Th. 1. p. q. 78. a. 2.

excedunt vires et operationes naturales inanimatorum *magis* vel *minus* pro diversitate gradus perfectionis vitalis, *Conc.* omnes eodem modo, *Nego*. Solutio patet ex Thesi 26^a. *De triplici gradu perfectionis vitalis*. Insuper advertendum est potentias vegetativas, dum suas elicunt operationes, uti tamquam instrumentis qualitatibus activis, quae inveniuntur etiam in corporibus inorganicis, quum sint principia actionum naturalium in infimo gradu entis corporei. De quarum virium (quae dispescuntur in chimicas, physicas et mechanicas) subordinatione ad principium formale corporis viventis dicemus in quaest. seq.

Obiect. 4^a. Si pro diversitate operationum viventis vegetabilis adsignanda sunt diversae potentiae animae vegetativae, addi deberent multae aliae potentiae, quum habeantur in vivente attractio alimenti, eius concoctio, humorum circulatio, respiratio, secretio etc. Atqui falsum consequens. Ergo et antecedens.

Resp. *Dist. sequel. mai.* Si reliqua operationes enumeratae haberent finem prorsus distinctum a fine alicuius ex tribus potentis vegetativis, *Conc.* si habent finem subordinatum, *Nego*. *Nego min.* et *Cons.* Ut ex demonstratione Theseos apparet, triplex formalis ratio virtutis vegetative allata est ex diverso bono, ad quod unaquaeque est ordinata. Quapropter caeterae potentiae, quarum operatio respicit dispositionem mediorum ad assequutionem alicuius ex supradictis finibus, sunt sub genere alicuius ex tribus vegetativae animae virtutibus.

APPENDIX.

Discrimina materialia inter corpora viventia et non viventia (1).

124. Quum materia debeat esse proportionata formae, quae est finis immediate a natura intentus in productione rerum, necesse est ut pro diverso gradu formarum diversa sit materialis dispositio in compositis corporeis. Praecipua discrimina inter materiales dispositiones viventium et non viventium sunt sequentia:

1.um Discimen quoad structuram et qualitates partium dimensivarum. Etenim hae in non viventibus sunt *homogeneae* et *iisdem qualitatibus* praeditae. In viventibus autem sunt *heterogeneae* et *non omnes iisdem qualitatibus affectae*, sed aliae sunt *duriiores*, aliae *molliores*, aliae *calidiores*, aliae uno *colore* vel *sapore*, aliae diverso *colore* vel *sapore* affectae, ut variis vitae exigentiis respondeant. Quae varietas partium eo maior est quo vivens est perfectior, et ideo est maxima *in homine*.

(1) Haec discrimina optime proposuit et evolvit cl. D. Lorenzelli Phil. Theor. Vol. 2. lect. 5. a quo haec compendiatim desumpsimus.

Ex hoc sequitur discrimen *quoad figuram*, seu *quoad determinatum typum morphologicum*, nam in eodem typo convenientia individua viventia eiusdem speciei. Dum contra non viventia, excepto casu crystallizationis, in eo non convenientia.

2.º Discremen quoad chimicam compositionem. Etenim propter multiplicitudinem partium et qualitatem respondentium exigentias multiplicium operationum corporum viventium, haec nequeunt esse simplicia seu elementaria neque possunt esse mixta resultantia tantum ex duobus vel tribus corporibus elementaribus, sed pluribus. Idcirco ipsa vegetalia, quae gaudent infimo gradu vitae, constare debent saltem ex quatuor corporibus elementaribus, nempe ex *oxygenio*, *hydrogenio*, *carbonio* et *azoto*. Animalia autem praeter quatuor haec elementa, continere debent pro varietate suae perfectionis in varia proportione alia corpora elementaria, puta kalium, magnesium, ferrum, chlorum, calcium, silicium, phosphorum, sodium, sulphur etc. Qua de re consuli possunt Naturalistae.

3.º Discremen quoad generationis materiam. Viventia enim movendo seipsa formant ex materia sibi intrinseca fructus vel semina praedita virtute ab ipsis impressa; et ita producent extra se individua sibi similia in natura. Contra non viventia ex materia omnino extrinseca producunt aliquid extra se. Ex quo discrimine sequitur quartum discremen.

4.º Discremen in acquirenda debita magnitudine. Etenim non viventia statim ac producunt accipiunt debitam magnitudinem. Viventia autem, quum ex semine generentur, deveniunt paulatim ad magnitudinem suae naturae debitam.

5.º Discremen quoad sui conservationem et durationem. Ad id enim sufficit pro non viventibus ut per virtutem principiorum naturalium resistant corruptientibus exterioribus. Viventia autem corporea debent praeterea per conversionem alimenti in propriam substantiam restaurare humores consumptos a calore necessario ad multiplices vitae vegetativae functiones; atque servare eam temperamenti proportionem; quae a chimica eorum compositione prorsus expostulatur. Quum autem huiusmodi operationes sint corporeae, flunt enim virtutibus organo corporeo affixis, omne autem *corpus agendo repatitur*, necesse est ut *virtus conservativa* viventis corporei gradatim debilitetur. Et sane quum organa sunt nova, virtus conversiva potest non solum restaurare deperditum sed etiam nova addere et tunc habetur augmentum. Deinde valet tantum ad restaurandum deperditum, et tunc *cessat augmentum*. Tandem ne quidem ad restaurandum deperditum sufficit, et tunc incipit *diminitio et senectus* quae terminatur ad mortem. Ex hoc apparet cur vivens corporeum sit naturaliter mortale, et cur quaedam species plantarum et animalium sint magis longaevae, quam aliae (1).

(1) Cfr. 1. p. q. 102. a. 2.

QUAESTIO XVI.

DE ERRONEIS SENTENTIIS CIRCA PRINCIPIUM VITALE PLANTARUM ATQUE SPECIERUM EVOLUTIONEM.

THESIS XXXI.

Refutatur sententia negantium plantis animam vegetativam.

EXPOSITIO SENTENTIAE REFUTANDAE.

125. Atomistae et quidam alii negant plantas constitui tales per esse substantiale vi principii intrinseci substantialis essentialiter superioris principiis operativis sive proximis sive remotis corporum inorganicorum; sed autem plantas constitui tales per esse aliquod accidentale resultans ex viribus chimicis, physicis et mechanicis propriis corporum non viventium, quatenus corpuscula atomica secundum debitas proportiones sub accidentalis organismi dispositione aggregantur, ita ut 1. unaqueque planta non sit, nisi artificiosum aggregatum corpusculorum retinentium propriam essentiam et propriam existentiam, quod vocant organismum, 2. ex transeunte operatione unius corpusculi in aliud sub conditionibus organismi aiunt resultare vires illas, quae vegetativae dicuntur, secundum quas planta operans elicet operationes vitae vegetativae, nempe nutritionem, augmentationem, generationem.

REFUTATIO.

126. Sententia quae 1º plures conceptus confundit, 2º principium causalitatis pessumdat, et 3º manifestae experientiae contradicit, reiicienda est tamquam falsa. Atqui talis est sententia Atomistarum caeterorumque negantium animam vegetativam plantis. Ergo reiicienda est ut falsa. Et sane:

I. **Plures conceptus confundit.** Nam eius patroni a) confundunt conditiones prorsus oppositas sub quibus artificiosum aggregatum corporum non viventium operatur operatione aliqua apparenter immanente et eas sub quibus operantur corpora viventia, etiam mere vegetalia; nec ullam sufficientem rationem adducere queunt, cur machina artificialis cesseret operari, quando eius partes assequutae fuerint connaturalem dispositionem, planta autem tunc incipiat suam operationem, quando in sua connaturali dispositione primo versatur, et eo perfectiores et multiplices vitae vegetativae operationes eliciat, quo perfectius eius partes in connaturali dispositione versantur (cfr. n. 105.).

b) Confundunt augmentum et generationem propriam viventium cum aumento et generatione non viventium. Etenim non viventia pro-